

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนาและหาความสัมพันธ์ (Descriptive Correlation Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการยืนหยัดเผชิญวิกฤติ (Resilience) ภาวะซึมเศร้า (Depression) และความสามารถในการยืนหยัดเผชิญวิกฤติกับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดยะลา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

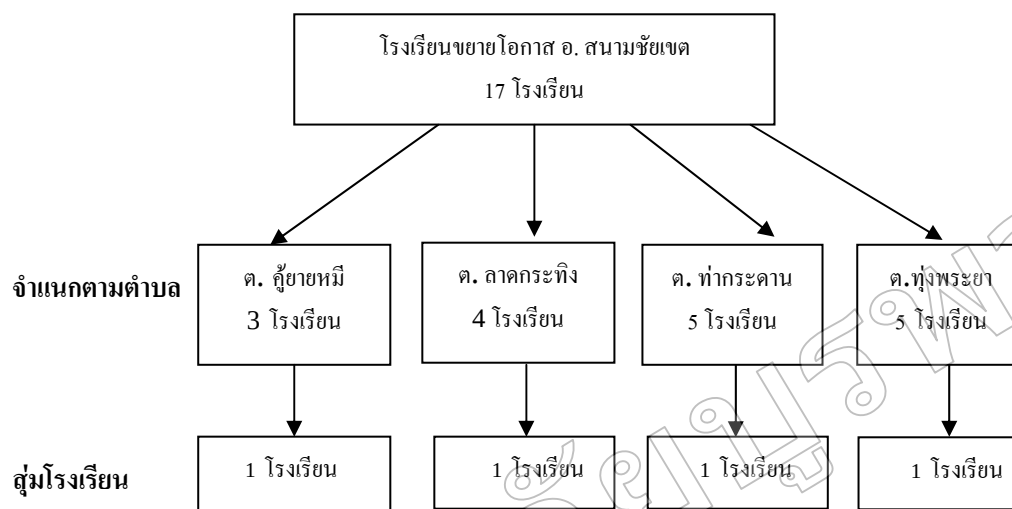
ประชากรที่ศึกษา เป็นนักเรียนทั้งชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2552 จำนวน 17 โรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 1,623 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คำนวณโดยใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane, 1973)

$$\begin{aligned} \text{จากสูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + Ne} \\ \text{เมื่อ} \quad n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{ประชากรทั้งหมด} \\ e &= \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้มีได้} = 0.05 \\ \text{แทนค่า} \quad \text{กลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{1,623}{1 + 1,623 (0.05)^2} \\ &= 321 \text{ คน} \end{aligned}$$

ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขยายโอกาสจำนวน 17 โรงเรียน โดยแบ่งตามเขตตำบลทั้ง 4 ตำบลในอำเภอสยามชัยเขต และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวน 4 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้งชาย และหญิงจำนวน 324 คนสรุปได้ดังแผนภูมิด้านล่าง

ภาพที่ 2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบวัดข้อมูลส่วนบุคคลที่พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลำดับการเกิด สถานภาพสมรสของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน สัมพันธภาพกับบิดามารดา สัมพันธภาพกับครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบวัดความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติ เป็นแบบวัดที่ใช้ประเมินความสามารถของบุคคลในการเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต ที่พัฒนาจากแบบวัดของ Biscoe and Harris (1994) ตามแนวคิดของ Wolin and Wolin (1993) ซึ่งต่อมา พชรินทร์ อรุณเรือง (2545) ได้แปลฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและนำแบบวัดนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมปีที่ 3 โรงเรียนไตรมิตรวิทยาจำนวน 50 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ .94 แบบวัดความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติมีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 45 ข้อ แบ่งได้เป็น 7 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การเป็นอิสระ สัมพันธภาพ การเป็นผู้ริเริ่ม การมีความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์ขัน การมีศีลธรรมจริยธรรม และความสามารถในการฟื้นพลังโดยทั่วไป รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Insight) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่คำถามข้อที่ 1-6
2. การเป็นอิสระ (Independence) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่คำถามข้อที่ 7-12
3. สัมพันธภาพ (Relationships) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่คำถามข้อที่ 13-17
4. การเป็นผู้ริเริ่ม (Initiative) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่คำถามข้อที่ 18-23

5. การมีความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์ขัน (Creativity and Humor) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 24-31

6. การมีศีลธรรมจริยธรรม (Morality) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่คำถามข้อที่ 32-38

7. ความสามารถในการฟื้นพลังโดยทั่วไป (Resilience) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่คำถามข้อที่ 39-45

วิธีการตอบ

แบบวัดนี้ใช้มาตรประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) กำหนดให้ผู้ตอบตัดสินใจข้อความแต่ละข้อตรงกับลักษณะของตนเองเพียงใด โดยเลือกคำตอบตั้งแต่ไม่ตรงเลยไปจนถึงตรงที่สุดดังนี้

- 1 หมายถึง ไม่ตรงเลย
- 2 หมายถึง ไม่ตรง
- 3 หมายถึง ตรงและไม่ตรงพอๆกัน
- 4 หมายถึง ตรง
- 5 หมายถึง ตรงที่สุด

การแปลผล

คะแนนที่สูงกว่าหมายถึง การมีความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติที่มากกว่าโดยในการตีความหมายใช้เกณฑ์ค่ากลาง (Mid Point) ของคะแนนเฉลี่ยที่รวมในแต่ละด้าน นับคะแนนที่รวมความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติในแต่ละด้านมาหารด้วยจำนวนข้อของด้านนั้นเพื่อปรับเป็นคะแนนที่มีช่วงระหว่าง 1-5 ทั้ง 7 ด้าน ค่ากลางที่ได้คือ 2.80-3.19 หากคะแนนที่ได้จากแบบวัดสูงกว่าค่ากลางของแต่ละด้าน แสดงว่าผู้ตอบมีแนวโน้มความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติในด้านนั้นอยู่ในระดับสูง และหากคะแนนต่ำกว่าค่ากลางของแต่ละด้านแสดงว่าผู้ตอบมีแนวโน้มของการมีความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติอยู่ในระดับต่ำ จากค่าคะแนนที่ได้สามารถแยกเป็นระดับความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติได้ดังต่อไปนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติ
3.50 ขึ้นไป	สูง
3.20-3.49	ปานกลางค่อนข้างสูง
2.80-3.19	ปานกลาง
2.50-2.79	ปานกลางค่อนข้างต่ำ
ต่ำกว่า 2.50	ต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบวัดภาวะซึมเศร้า ใช้แบบประเมิน Children's Depression Inventory (CDI) สร้างขึ้นโดยโควาคส์ (Kovacs, 1985) แปลโดย อุมพร ตรังคมบัติ และดุสิต ลิขนะพิชิตกุล (2539) ได้แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย และนำไปใช้ประเมินภาวะซึมเศร้าของเด็กและวัยรุ่นไทย ที่มีอายุระหว่าง 7 ถึง 17 ปี ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .83 ต่อมา พิชิตา ตัญญบุตร (2544) ได้นำแบบประเมิน ฉบับภาษาไทย ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วมาใช้เพื่อศึกษาภาวะซึมเศร้าของ เด็กวัยรุ่นตอนต้นในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม ศึกษา เขตการศึกษา 12 จำนวน 600 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .90 แบบวัดภาวะซึมเศร้าสำหรับเด็กและวัยรุ่นฉบับภาษาไทยนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 27 ข้อ ซึ่งครอบคลุมอาการซึมเศร้าในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. สภาพอารมณ์ มี 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 4, 10, 11, 20
2. อาการทางกาย มี 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 16, 17, 18
3. การเปลี่ยนแปลงความรู้สึคนึกคิด มี 13 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 3, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 19,

23, 24, 25

4. ความสัมพันธ์กับคนอื่น มี 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 12, 21, 22, 26, 27
5. พฤติกรรมฆ่าตัวตาย มี 1 ข้อ ได้แก่ข้อ 9

ในแต่ละคำถามประกอบด้วยตัวเลือก 3 ตัวเลือกซึ่งบอกถึงความรุนแรงของอาการภาวะซึมเศร้าในรอบ 2 สัปดาห์ที่ผ่านค่าคะแนนมีดังนี้

- 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีอาการเลย หรือ น้อยมาก
- 1 คะแนน หมายถึง มีอาการปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีอาการมาก

ตัวอย่าง

เลือกประโยคที่ตรงกับความรู้สึก หรือความคิดของนักเรียนมากที่สุด ในระยะ 2 สัปดาห์ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความ

1. (✓) ฉันรู้สึกเศร้ามานานๆ ครั้ง
2. () ฉันรู้สึกเศร้าบ่อยครั้ง
3. () ฉันรู้สึกเศร้าตลอดเวลา

ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนน

เนื่องจากแบบประเมินจากตนเองนี้ในแต่ละข้อประกอบด้วยข้อความซึ่งประเมินภาวะ

ชิมสรีราในแต่ละด้าน การเรียงลำดับข้อความในแต่ละข้อความนั้นแตกต่างกัน จึงทำให้เกณฑ์การให้คะแนนแตกต่างกัน ในการให้คะแนนจะมีลักษณะเป็น 0, 1, 2 และในบางข้อจะมีลักษณะเป็น

2, 1, 0

เกณฑ์การให้คะแนนแบบ 0, 1, 2 มีทั้งหมด 14 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 3, 4, 6, 9, 12, 14, 17, 19, 20, 22, 23, 26, 27

เกณฑ์การให้คะแนนแบบ 2, 1, 0 มีทั้งหมด 13 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 21, 24, 25

จากคะแนนที่ได้สามารถแยกเป็นระดับความชิมสรีราได้ ดังต่อไปนี้

0-11 คะแนน	หมายถึง	ไม่มีภาวะชิมสรีรา
12-15 คะแนน	หมายถึง	มีภาวะชิมสรีรเล็กน้อย
16-20 คะแนน	หมายถึง	มีภาวะชิมสรีรปานกลาง
คะแนนมากกว่า 20 ขึ้นไป	หมายถึง	มีภาวะชิมสรีรรุนแรง

แบบประเมิน CDI มีคุณสมบัติทางสถิติที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นเครื่องมือประเมินภาวะชิมสรีรเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ใช้ง่าย สั้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายน้อย (อุมาพร ตรังคสมบัติ และดุสิต ถิ่นพะพิชิตกุล, 2539) ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ในการประเมินภาวะชิมสรีรในการศึกษาครั้งนี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยศึกษาความตรง และความเที่ยงของแบบสอบถามต่าง ๆ ดังนี้

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย จิตแพทย์ อาจารย์พยาบาลผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง ด้านสุขภาพจิตและจิตเวช และอาจารย์พยาบาลด้านสุขภาพจิตและจิตเวช ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของช่วงคะแนน

2. การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษาจริง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสอำเภอพนมสารคามชั้นปีที่ 1, 2, 3 จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่าแบบประเมินภาวะชิมสรีร และแบบประเมินความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.84 และ 0.70 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขึ้นเตรียมการ ขอนหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 4 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. นำหนังสือแนะนำตัว และหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราทั้ง 4 โรงเรียน
3. เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้อำนวยการโรงเรียน แล้วผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอรับการยินยอมจากผู้ปกครองของประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทุกคน
4. ผู้วิจัยเข้าพบอาจารย์ฝ่ายแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจ้งวัตถุประสงค์และขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งอธิบายถึงการยินยอมและสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย
5. ในวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเข้าพบนักเรียนในห้องเรียน แนะนำตัว พร้อมทั้งชี้แจงงานวิจัยให้นักเรียนทราบ สำหรับนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมงานวิจัยจะต้องมีใบเซ็นยินยอมจากผู้ปกครอง เมื่อผู้วิจัยได้รับใบเซ็นจากผู้ปกครองแล้ว จึงนัดเด็กรักเรียนมาพร้อมกันเพื่อตอบแบบสอบถามในห้อง ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามจะใช้เวลาประมาณ 30 นาที
6. ผู้วิจัย รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาคิดคะแนนและวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะนำเสนอเค้าโครงวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมของมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อพิจารณา หลังผ่านการเห็นชอบจึงดำเนินการวิจัย โดยในวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเข้าพบนักเรียนในห้องเรียน แนะนำตัว พร้อมทั้งชี้แจงงานวิจัยให้นักเรียนทราบ ผู้เข้าร่วมงานวิจัยมีสิทธิจะตอบรับหรือปฏิเสธ ซึ่งการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น สำหรับผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมงานวิจัยจะต้องมีใบเซ็นยินยอมจากผู้ปกครอง เมื่อผู้วิจัยได้รับใบเซ็นจากผู้ปกครองแล้ว จึงนัดเด็กรักเรียนมาพร้อมกันเพื่อตอบแบบสอบถามในห้อง ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามจะใช้เวลาประมาณ 30 นาที ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะถูกปิดเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดผลเสียหาย และข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยเป็นการนำเสนอข้อมูลในลักษณะภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ซึ่งขั้นตอนในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติพรรณนาในการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ
2. คะแนนภาวะซึมเศร้า ความสามารถในการยืนหยัดเผชิญวิกฤติใช้สถิติพรรณนาในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล และภาวะซึมเศร้าโดยวิธีสหสัมพันธ์ Pearson Product Correlation
4. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการยืนหยัดเผชิญวิกฤติ และภาวะซึมเศร้าโดยวิธีสหสัมพันธ์ Partial Correlation